

Інформація про діяльність наукової бібліотеки Маріупольського державного університету у 2019 році

У звітному році *головною метою* бібліотеки було документальне й інформаційне забезпечення навчальної та наукової діяльності університету, задоволення інформаційних потреб користувачів, сприяння інтеграції науки університету до світової наукової комунікації.

Основними завданнями було визнано:

- створення документального та електронного інформаційного середовища як ефективної складової освітньо-наукової інфраструктури університету;
- забезпечення доступу користувачів бібліотеки до власних, вітчизняних, світових електронних інформаційних ресурсів;
- забезпечення механізмів інтеграції науки університету до світової наукової комунікації;
- забезпечення діяльності інформаційно-ресурсного центру «Вікно в Америку» («Window on America Mariupol»).

Діяльність бібліотеки була спрямована на реалізацію напрямків:

- бібліотечне, інформаційно-бібліографічне та інформаційно-аналітичне забезпечення навчально-виховної, наукової діяльності університету;
- комплектування та збереження бібліотечного фонду й інформаційних ресурсів;
- розвиток власних електронних інформаційних ресурсів;
- інтеграція науки університету до світової інформаційної наукової комунікації, відстеження наукометричних показників;
- виховання інформаційної культури у студентської молоді та принципів академічної доброчесності;
- культурно-просвітницька та соціокультурна діяльність;
- науково-дослідна та науково-методична діяльність;
- видавнича діяльність;
- співробітництво з бібліотеками, установами, організаціями зарубіжжя, країни;
- зміцнення матеріально-технічної бази бібліотеки.

Виконанню поставлених завдань сприяла робота *дорадчих органів бібліотеки*: рада керівників структурних підрозділів наукової бібліотеки, науково-методична рада, робоча група з інформаційного представництва бібліотеки в мережі Інтернет, робоча група з організації переведення фонду та довідково-пошукового апарату бібліотеки на УДК, яка була створена на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 22 березня 2017 р. №177 «Про припинення використання Бібліотечно-бібліографічної класифікації та впровадження Універсальної десяткової класифікації» та наказу МОН України від 26.06.2017 №929 «Про впровадження Універсальної десяткової класифікації в практику роботи бібліотек».

На 01.01.2020 до складу бібліотеки входять 5 відділів з 7 секторами, 2 абонементи, 3 читальні зали з комп'ютеризованими читацькими місцями та інформаційно-ресурсний центр «Вікно в Америку» («Window on America Magiropol»), створений за наказом університету №465 від 23.11.2018.

Штат бібліотеки на 01.01.2020 складається з 25 співробітників з вищою спеціальною або гуманітарною освітою; 1 співробітник у звітному році отримав другу вищу освіту за ОС «Магістр» за спеціальністю «Середня освіта. Мова і література (англійська)», всього дві вищі освіти мають 8 співробітників.

Протягом року співробітники бібліотеки підвищували професійний рівень: отримали сертифікати за проходження освітнього онлайн-курсу «Бібліотека – відкритий публічний простір», організований Українською бібліотечною асоціацією; брали участь у тренінгах та семінарах на базі Американського дому (Київ); у майстер-класі та воркшопі в рамках програми British Council; координатор центру «Вікно в Америку» пройшла двомісячний англomовний курс з медіа грамотності та отримала сертифікат. Для нових співробітників протягом двох місяців діяла Школа молодого бібліотекаря, програмою якої були охоплені всі напрямки діяльності бібліотеки.

На 01.01.2020 загальна площа бібліотеки становить 873,88 м².

Зміцненню *матеріально-технічної бази бібліотеки* сприяло придбання комп'ютерної та організаційної техніки за рахунок гранту, а також за підтримки Посольства США в Україні (загалом на суму понад 80 тис. грн.). Університетом було профінансовано придбання спеціалізованого бібліотечного сканеру (104 тис. грн.) та надано площу і шафи для відділу зберігання фондів.

Студенти, викладачі, аспіранти упродовж року відвідали бібліотеку близько 139 тис. разів, документовидача становила понад 309,8 тис. прим.

Фонд бібліотеки комплектується вітчизняними, іноземними документами відповідно до спеціальностей і напрямів наукової діяльності університету та має універсальний характер.

Всього за звітний рік до фонду бібліотеки надійшло 2 112 прим. нових видань, і на 01.01.2020 фонд складає 162 509 прим. Пріоритетними напрямками комплектування фонду бібліотеки залишилися комплектування її наукового фонду (51% від загальної кількості нових надходжень) та комплектування виданнями українською мовою (77% від загальної кількості нових надходжень). На початок 2020 року загальний фонд періодичних видань бібліотеки нараховує 385 найменувань, з них наукових – 217.

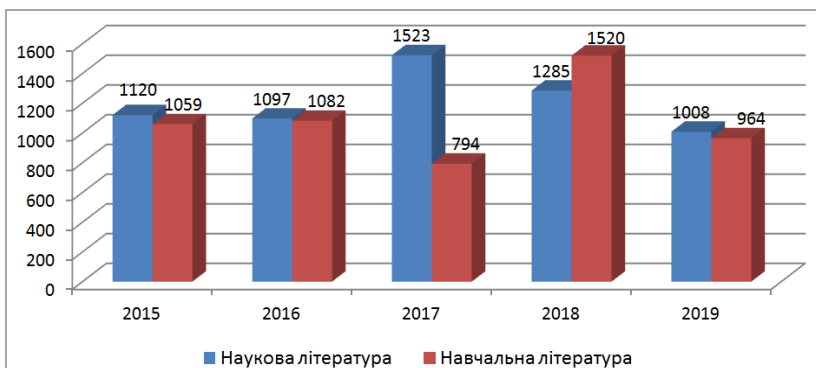

Рис. 1. *Надходження наукової та навчальної літератури до наукової бібліотеки МДУ (2015–2019 рр., прим.)*

Протягом року до бібліотеки у друкованому вигляді надійшло 76 прим. праць викладачів університету і на 01.01.2020 їх загальний обсяг складає 12 708 прим.

В електронному вигляді до бібліотеки надійшло 167 праць викладачів університету і на 01.01.2020 їх загальний обсяг в Електронній бібліотеці складає 684.

Всього на придбання книг і періодичних видань у звітному році університетом було витрачено 101 805 грн.

Таблиця 1

Фінансові витрати на придбання книг і періодичних видань (грн.)

Рік	Книги	Періодичні видання	Загалом
2017	247 122	30 000	277 122
2018	8 238	61 075	69 313
2019	69 254	32 551	101 805

За рахунок дарів до фонду бібліотеки надійшло книг на загальну суму 115 084 грн.

З бібліотечного фонду у 2019 році було виключено 1459 прим. книг з причин застарілості, зношеності. Це планова та обов'язкова робота, спрямована на своєчасне очищення фонду. Також, з метою збереження фондів, проводились планові переобліки фондів Абонементу навчальної літератури (фонд спеціальностей факультету іноземних мов), фонду читального залу факультету іноземних мов, фонду рідкісних та цінних книг.

Інформаційне забезпечення навчальної та наукової діяльності

університету неможливе без використання електронних інформаційних ресурсів. Бібліотека створює та надає доступ до власних електронних інформаційних ресурсів, ліцензійних світових баз даних Scopus, Web of Sciences, eLibraryUSA, а також до ресурсів Інтернету і тестові доступи на постійній основі до комерційних електронних ресурсів JournalTOCs (Великобританія), DPAnews (Німеччина), Центр учбової літератури (Україна), «ТЕХ МЕДІА ГРУП» (Україна).

Власні електронні інформаційні ресурси бібліотеки створюються на основі інформаційно-бібліотечної програми ІРБІС-64 та складаються з Електронного каталогу, повнотекстової бази даних «Електронна бібліотека НБ МДУ», бібліографічних баз даних «Електронна картотека статей», «Праці викладачів МДУ», «МДУ у засобах масової інформації» та ін. Їх обсяг за звітний рік збільшився майже на 13 тис. записів і на 01.01.2020 становить понад 180 тис. Протягом року було зареєстровано понад 295 тис. звернень до електронних ресурсів бібліотеки.

Рис. 2. *Власні електронні ресурси наукової бібліотеки МДУ (тис. записів)*

На 01.01.2020 власне інформаційне представництво бібліотеки в мережі Інтернет складається з:

- сайту (<http://slibr.mdu.in.ua/>);
- блогів:
  - Бібліо.net (<http://bibliobzor.blogspot.com/>);
  - ЛітАкцент (<http://literaturhjobzor.blogspot.com/>);
- електронної літературної платформи «Догори сторінками / Вверх страницами» (<http://bibliopoeem.blogspot.com/>);

- *інформаційних сторінок у соціальних мережах:*

FaceBook:

- «Наукова бібліотека Маріупольського державного університету» (<https://www.facebook.com/nbmdu/>);
- «Бібліотека – науковцю» (<https://www.facebook.com/biblio.nauk/>);
- «Mariupol Window on America Center» (<https://www.facebook.com/ac.mariupol>);

Instagram:

- «Наукова бібліотека Маріупольського державного університету» (<https://www.instagram.com/nb.mdu/>);

- *інформаційних сторінок на сервісах Інтернету:*

- Slideshare (http://www.slideshare.net/NB_MDU/presentations);
- Pinterest (<https://www.pinterest.com/slibrmdu/>);
- Youtube «Наукова бібліотека МДУ» (<https://www.youtube.com/channel/UC79qZZbYDJ795Ej2fBFO7jQ>);
- Flickr «Вернісаж наукової бібліотеки МДУ» (<https://www.flickr.com/photos/162972478@N03/albums>).

Протягом року бібліотека надавала електронні *інформаційно-бібліотечні послуги*:

- цілодобовий доступ до власних електронних ресурсів;
- вільний доступ до світових інформаційних ресурсів;
- електронна доставка документів;
- віртуальна довідка;
- електронне інформування про нові надходження літератури;
- електронне інформування у режимі вибіркового розповсюдження інформації.

Було підготовлено та надіслано кафедрам 58 *бюлетенів нових надходжень* літератури, надано 1 708 *індексів* УДК до наукових робіт викладачів та студентів МДУ, виконано 8 904 *бібліографічних довідки* усіх типів, з них 321 – в автоматизованому режимі. Також здійснювалися інформаційні супроводи науково-практичних конференцій та семінарів, що проводилися кафедрами.

Упродовж року для викладачів університету надавались *індивідуальні консультації*:

- з методики пошуку інформації за темами, що складають сферу наукових інтересів викладачів;
- зі створення і реєстрації наукового профілю в *Google Академії* (на 01.01.2020 створено 141 науковий профіль);
- з моніторингу фахових видань України, які включені до міжнародних наукометричних баз даних;

проводились:

- заняття з питань академічної доброчесності (в рамках міжкафедральних навчально-методичних семінарів);
- Дні інформації (для кафедр економіко-правового факультету);
- огляди і виставки-перегляди нових надходжень навчальної та наукової літератури за спеціальностями університету.

Для здобувачів вищої освіти проводилися *інформаційно-бібліографічні заняття* (всього 23) за темами:

- «Інформаційні ресурси наукової бібліотеки МДУ»;
- «Електронні ресурси НБ МДУ: сайт бібліотеки, блоги і сторінки у соціальних мережах»;
- «Правила оформлення наукових робіт (рефератів, курсових, бакалаврських, магістерських, наукових статей)»;
- «Технологія наукового дослідження. Принципи пошуку і відбору літератури для курсових робіт, пошук інформації в Інтернет»;
- «Принципи академічної доброчесності».

Робота бібліотеки з *інтеграції серій «Вісника Маріупольського державного університету»* (далі – «Вісник МДУ») до світового наукового інформаційного простору здійснювалась за напрямками:

- інтеграція до наукометричних баз даних та пошукових систем, які надають оцінку якості виданням, відстежують цитування опублікованих робіт, складають рейтинги публікацій авторів та наукових установ;
- надання повнотекстового доступу до серій «Вісника МДУ» за допомогою вітчизняних і зарубіжних електронних бібліотек та зарубіжної наукової періодики;
- розміщення інформації про серії видання у вітчизняних та світових бібліографічних базах даних;
- відстеження імпаکت-факторів, рейтингу серій «Вісника МДУ» та індексів цитування вчених університету за статтями.

У звітному році була продовжена робота бібліотеки з подальшої інтеграції «Вісника МДУ» до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus (Польща) та розміщення повних текстів з метою відстеження кількості цитувань. Протягом року надавалась інформація про «Вісник МДУ» до реферативної бази даних «Україніка наукова», поповнювався науковий профіль Маріупольського державного університету як організації в системі «Бібліометрика української науки». Також проводилась робота з підготовки серій «Вісника МДУ» до його включення до оновленого переліку фахових видань України та до інтеграції «Вісника МДУ» до міжнародної наукометричної бази даних Web of Science.

На 01.01.2020 серії «Вісника МДУ» представлені:

- у міжнародній наукометричній базі даних Index Copernicus (Польща);
- у відкритих міжнародних репозитаріях наукової інформації OCLC WorldCat, Соціонет, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Registry of Open Access Repositories (ROAR), The Directory of Open Access Repositories (OpenDOAR), Research Papers in Economics (RePEc);
- у каталозі періодичних видань Ulrich's Periodicals Directory.

Таблиця 2

Позиції серій «Вісника Маріупольського державного університету» в Index Copernicus у порівнянні з результатами оцінювання серій видань інших закладів вищої освіти за 2018 рік

Серія «Вісника МДУ»	Рейтинг наукових видань інших закладів вищої освіти	
	Max	Min
Філологія 73.78	Kognitsia, komunikatsia, diskurs (Когніція, комунікація, дискурс) / V.N. Karazin Kharkiv National University 100.00	Закарпатські філологічні студії / Uzhorod National University 45.74
Філософія, культурологія, соціологія 69.85	Kyiv-Mohyla Humanities Journal / National University of Kyiv-Mohyla Academy 100.00 Δόξα / Докса. Збірник наукових праць з філософії та філології / Odessa I. I. Mechnikov National University 100.00	Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету / International Humanitarian University 49.92
Економіка 68.76	Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка / Taras Shevchenko National University of Kyiv 100.00	Ефективна економіка (журнал) / Dniprovsk State Agrarian and Economic University 42.50
Історія. Політологія 65.12	Вісник Одеського національного університету. Соціологія і політичні науки / Odessa I. I. Mechnikov National University 94.80	Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія / Ужгородський національний університет 41.76
Право 64.06	Проблеми законності (журнал) / Yaroslav Mudryi National Law University 95.45	Південноукраїнський правничий часопис / Odessa State University of Internal Affairs 36.15

Таблиця 3

**Динаміка рейтингу оцінювання серій
«Вісника Маріупольського державного університету»
в Index Copernicus за 2016-2018 рр.**

Рік	Серії «Вісника МДУ»				
	Філологія	Філософія, культурологія, соціологія	Економіка	Історія. Політологія	Право
2018	73,78	69,85	68,76	65,12	64,06
2017	70,80	65,84	68,96	69,18	57,93
2016	58,77	56,33	57,05	49,87	46,07

Таблиця 4

**Рейтинг оцінювання серій
«Вісника Маріупольського державного університету»
в Index Copernicus за 2018 р.**

Серії «Вісника МДУ»	Рейтинг
Філологія	73,78
Філософія, культурологія, соціологія	69,85
Економіка	68,76
Історія. Політологія	65,12
Право	64,06

Таблиця 5

**Порівняння даних наукових профілів серій
«Вісника Маріупольського державного університету»
за версією системи Google Академія
(станом на 01.01.2020)**

Серії «Вісника МДУ»	Кількість цитувань	Індекс Хірша
Економіка	259	7
Право	246	7
Історія. Політологія	86	4
Філологія	78	4
Філософія. Культурологія. Соціологія	99	3

З метою підвищення якості наукової комунікації та рейтингу університету, подальшої інтеграції університетської науки до світового наукового простору була подовжена робота з подальшого розвитку Електронного інституційного репозитарію Маріупольського державного університету (eIR MSU) <http://repository.mdu.in.ua/>. У звітному році

репозитарій включено до міжнародних реєстрів The Registry of Open Access Repositories (ROAR), Directory of Open Access Repositories (OpenDOAR). На 01.01.2020 репозитарій налічує 955 праць, кількість звернень до них – 18 894.

Науково-дослідна діяльність бібліотеки здійснювалась в рамках проведення досліджень з питань краєзнавства, організації, збереження і використання фондів, обслуговування читачів, інформаційної справи. За результатами досліджень опубліковано 9 статей, здійснено 30 доповідей на семінарах та конференціях. Співробітники бібліотеки брали участь з доповідями у кафедральній міжнародній науково-практичній конференції «Траскторія сталого розвитку українського суспільства: особистість і культура», у Школі педагогічної майстерності, що діє на базі університету.

За краєзнавчими дослідженнями на каналі маріупольського телебачення «МТВ» була взята участь у програмі «Збережемо історичну спадщину Маріуполя», у міському Культурно-туристичному центрі «Вежа» для мешканців і гостей міста проводились заходи «Маріупольські пам'ятки архітектури», «Історична цінність старого маріупольського кладовища». Для краєзнавців у Маріупольському краєзнавчому музеї було проведено лекцію «Пам'ятки архітектури Маріуполя: проблеми і перспективи», а також проводилися краєзнавчі екскурсії містом для представників зарубіжних ЗМІ та Академії української преси.

Науково-методична робота. Для бібліотекарів, здобувачів вищої освіти і викладачів переміщених університетів в Маріуполі було проведено дводенний науково-методичний семінар (перший день проходив на базі ДонДУУ) в рамках проекту «WOA on the Go: професійна підтримка персоналу бібліотек переміщених університетів у м. Маріуполь»; для співробітників НТБ ПДТУ проведено інструктивно-методичне заняття «Засоби популяризації іноземної літератури». Також протягом року надавались методичні консультації для співробітників бібліотек Великоанадольського лісового коледжу, Електро-механічного коледжу, Донецького юридичного інституту МВС України, Донецької обласної наукової бібліотеки для дітей.

Видавнича діяльність. Продовжено видання бібліографічних покажчиків серій «Публікації кафедр МДУ», «Праці вчених МДУ»; інформаційно-аналітичного видання серії «НБ МДУ – науковцю»; разом зі Школою педагогічної майстерності випущено другий збірник «Актуальні проблеми професійної діяльності викладача вищої школи: збірник тез доповідей викладачів та слухачів Школи педагогічної майстерності Маріупольського державного університету».

Культурно-просвітницька та соціокультурна діяльність бібліотеки була спрямована на формування у студентської молоді поваги до історії, культурної спадщини свого народу й світу, виховання гармонійної, відкритої до творчого розвитку особистості та сприяла популяризації наукового надбання університету. Всього протягом року було організовано та проведено 128 книжкових виставок та масових заходів. Для студентів проводились квести, зустрічі з маріупольськими письменниками, години цікавих повідомлень, презентації, в тому числі медіапрезентація «Карло Гоцці vs Карло Гольдоні – творчій поєдинок» в рамках Тижня італійської мови, тощо. Також традиційно, на замовлення, проводилися заходи для слухачів Університету третього віку. До Всеукраїнського фестивалю науки проводились виставки «На шляху пошуку наукових істин: наукові роботи викладачів МДУ», «Університети – осередки сучасної і майбутньої науки». Пам'яті жертв Голодомору та політичних репресій була присвячена виставка «Україна як об'єкт політичного терору», події Другої світової війни висвітлювалися у виставці «Друга світова війна: український вимір». З цього дня та культурною спадщиною країни відвідувачі могли ознайомитись, переглянув виставки «Відкрий для себе Україну», «Українська етнокультурна мозаїка» та ін. В рамках проекту «Мандрівна Галерея» Американського дому (Київ) демонструвалися пересувні фотовиставки «Трансформація глянцу», «Американіана», «Жінки. Рівність. Політика», «Де об'єднуються ріки». Також протягом року відвідувачі бібліотеки могли знайомитись з роботами маріупольського фотоклубу «Матриця – М»; велику увагу привернула до себе презентація картин від міжнародної Арт-резиденції «Дифузії», на якій були представлені твори художників з України, Німеччини, Італії, Аргентини.

Участь у конкурсах, фестивалях, грантах:

- отримання гранту від Асоціації «Інформаціо-Консорціум» за фінансової підтримки Посольства США в Україні за проект «WOA on the Go: професійна підтримка персоналу бібліотек переміщених університетів у м. Маріуполь»;
- участь у конкурсі Trashtagchallenge між центрами «Вікно в Америку» в

Україні. Конкурс було присвячено очищенню навколишнього середовища від пластику та іншого бруду й організовано *Посольством США в Україні та Американським домом* (Київ). Window on America Mariupol зайняв перше місце;

- в рамках фестивалю «Нове британське кіно», який проводить Артхаус Трафік за підтримки Британської Ради в Україні, у бібліотеці відбувся показ 3 кінострічок. До показу були представлені книжкові виставки, які відповідали тематиці фільмів;
- в рамках *IX Міжнародного кінофестивалю «Кіно і Ти» імені І.А. Шрейбера* відбувся перегляд документального фільму «Малевич» та зустріч з його режисером.

Протягом року активно продовжував роботу інформаційно-ресурсний центр «Вікно в Америку» («Window on America Mariupol»). Центр було створено у 2018 році за сприянням та фінансової підтримки Посольства США в Україні і наразі він є осередком американської культури в Маріуполі з потужним англomовним фондом літератури та електронними інформаційними ресурсами, де всі бажаючі можуть безкоштовно вдосконалювати знання англійської мови. На 01.01.2020 у Центрі працюють 5 англomовних клубів для мешканців міста, молоді і дітей, а також Арт-майстерня творчих ідей. У Центрі проходять зустрічі випускників

міжнародних програм, семінари, фотовиставки, лекції, перегляди американських фільмів та інші інформаційні, науково-комунікативні та культурні заходи. Так, у звітному році у Центрі відбувся Форум «Відкритий світ» з питань децентралізації в Донецькій та Луганській областях, засідання Української академії лідерства в рамках Всеукраїнського молодіжного форуму «Кожне завтра розпочинається вже сьогодні», пройшла Всеукраїнська олімпіада з англійської мови для учнів 1-11 класів та багато ін.

За звітний рік Центр відвідало 15 зарубіжних делегацій, у тому числі на чолі з Надзвичайним і Повноважним Послом Італійської Республіки в Україні, Надзвичайним і Повноважним Послом Франції в Україні, Тимчасово повіреним у справах США в Україні, директором Британської Ради, аташе з питань культури Відділу культури Посольства Великої Британії та ін.

У 2019 році бібліотекою була продовжена співпраця з:

- Посольством США в Україні в рамках проекту «Вікно в Америку»;
- Американським домом (Київ);
- НБУ ім. В.І. Вернадського у формуванні БД «Портал наукової періодики» (Київ);
- ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського у створенні єдиного інформаційного середовища бібліотек освітянської мережі (Київ);
- ДОУНБ у корпоративному проекті з каталогізації «Придніпровський корпоративний каталог» (Дніпро);
- бібліотеками Маріуполя у корпоративних проектах «Зведена база періодичних видань бібліотек м. Маріуполя», «На допомогу бібліотечно-інформаційній діяльності»;
- Національною спілкою краєзнавців України, Маріупольським краєзнавчим музеєм, Маріупольською міською організацією краєзнавців;
- Маріупольським Культурно-туристичним центром «Вежа»;
- Маріупольським фотоклубом «Матриця – М».

Основні завдання на 2020 рік:

- якісне та оперативне задоволення інформаційних потреб здобувачів вищої освіти та професорсько-викладацького складу університету;
- розвиток інформаційних електронних та документальних ресурсів;
- подальше впровадження і використання в практиці новітніх інформаційних технологій;
- сприяння інтеграції університетської науки до світового інформаційного простору;
- подальший розвиток Маріупольського інформаційно-ресурсного центру «Вікно в Америку»;
- корпоративна співпраця з бібліотеками країни й установами у створенні єдиного освітнього та наукового інформаційного простору; міжнародне співробітництво.